

УДК 371.134:355.23

Вікторія Володимирівна ЗАВИДОВИЧ,

*викладач кафедри зарубіжної літератури і культурології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Обґрунтовано особливості розвитку комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників в умовах магістерської підготовки. Установлено, що процес розвитку комунікативної компетентності офіцерів-магістрів може бути успішно реалізований за умови впровадження у навчальну програму додаткового спеціального курсу «Комунікативна компетентність у професійній діяльності офіцера-прикордонника», де має бути враховано специфіку керівної діяльності офіцера-прикордонника.

Сьогоднішні реалії вимагають від офіцера-прикордонника – випускника магістратури високого рівня управлінських знань, умінь, досвіду, готовності швидко приймати рішення і найголовніше – прагнення постійного вдосконалення. Незважаючи на те, що сучасні військові керівники у переважній більшості є кваліфікованими спеціалістами, багатьом з них бракує необхідного рівня комунікативних вмінь та навичок, що виявляється у помилках при прийнятті відповідальних рішень, виборі оптимального стилю управління, нездатності вирішувати конфлікти тощо. Їхнє комунікування не завжди є переконливим, стилістично вірно забарвленим, доцільним, відповідним основній меті комунікації, тобто ефективним. Тому підготовка фахівців, які володітимуть високим рівнем комунікативної компетентності, є важливою умовою досягнення професіоналізму та успішної подальшої управлінської діяльності. Розвиток комунікативної компетентності сприятиме усуненню недоліків на шляху становлення справжніх професіоналів, керівників, лідерів, здатних вести за собою, дискутувати і переконувати, володіти високими комунікативними знаннями та високою особистісною комунікативною культурою, бути майстрами слова вищої кваліфікації. Таким чином, дослідження розвитку комунікативної компетентності офіцерів-керівників є актуальною проблемою сучасної вищої військової школи, і зокрема на магістерському етапі.

Останніми роками проблема дослідження саме комунікативної складової професійної компетентності фахівця набула особливої актуальності. Аналіз наукових публікацій свідчить про значний інтерес учених до проблеми формування і розвитку КК майбутніх фахівців різних сфер діяльності (О. Леонт'єв, Н. Кузьміна, А. Мудрик, А. Капська, Л. Савенкова), окремі напрями та аспекти комунікативної підготовки військових фахівців висвітлюються у роботах О. Волобуєвої, О. Діденка, Н. Берестецької, О. Бондаренко, О. Мисечко, С. Чернової та ін. Питання професійної підготовки магістрів військового закладу вищої освіти присвячені дисертаційні дослідження В. Веретільника, І. Чистовської.

Ефективність розвитку комунікативної компетентності майбутніх керівників під час магістерської підготовки залежить від правильно підбраного педагогічного інструментарію, тобто методику розвитку комунікативної компетентності. Однак саме цей аспект залишається поза увагою вчених у галузі вищої військової освіти, у зв'язку з чим предметне поле дослідження сьогодні потребує додаткового вивчення.

Важливими інструментальними принципами комунікативної взаємодії, що також пропонуються у вигляді тесту, є принципи комунікативної співпраці, сформульовані як максими спілкування американським вченим П. Грайсом в рамках категорій «кількості», «якості», «релевантності» і «манери»: «Робіть Ваш внесок у розмову таким, як необхідно на певній стадії відповідно до прийнятої мети чи напряду бесіди, в якій Ви берете участь». Категорія кількості обмежує обсяг інформації (повідомляйте не більше інформації, ніж це потрібно в рамках певного контексту); якості – вимагає говорити в розмові те, у що Ви самі вірите; релевантності – висуває вимогу говорити тільки те, що релевантне обговорюваній проблемі; манери – означає, що слід говорити зрозуміло і стисло, уникати двозначностей [1].

Вивчення кожної подальшої теми спецкурсу пропонується вивчати у три етапи: теоретичний, практичний та творчо-продуктивний.

Отже, як результат рівень розвитку комунікативної компетентності майбутнього військового керівника має стати значно вищим, а сама комунікація набуде таких характеристик: усна комунікація з використанням вербальних і невербальних засобів – статусно орієнтована; ділова (має прагматичну мету); офіційна (відбувається у формальних комунікативних ситуаціях); публічна (масова – відбувається в межах малої групи) або ж міжкультурна; соціально орієнтована (спрямована на встановлення ієрархічних відносин); закрита або змішаного типу (спілкування на обмежені теми, іноді коло тем стає ширшим); ініціативна або змішаного типу (є можливість обирати партнерів для спілкування, але в деяких ситуаціях такої можливості може не бути); активна гетеро комунікація (діалогова: суб'єктна щодо себе і суб'єктна щодо реципієнта; об'єктна щодо себе і об'єктна щодо реципієнта) [2].

Тож незаперечним є те, що розвиваючи комунікативної компетентності, ми вчимося «не тільки укріплювати взаємини і взаєморозуміння між людьми, а також передаємо ті заповіді й цінності, які формують суспільний уклад» [3].

Особливостями розвитку у офіцерів-прикордонників комунікативної компетентності в умовах магістратури слід назвати такі: дотримання принципів системності, концептуальності й науковості, професійної спрямованості, структурованості, індивідуального підходу, керованості, відтворюваності, можливості перенесення в нові умови; відповідна організація навчання в умовах магістратури через відбір необхідного за змістом навчального матеріалу, який має сприяти розвитку комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників для подальшої керівної діяльності; розробка спецкурсу «Комунікативна компетентність у професійній діяльності офіцера-прикордонника», що повинен мати професійно орієнтований характер та передбачати інтеграцію знань з розвитку комунікативної компетентності з посиленою увагою до різних аспектів керівної діяльності офіцерів-прикордонників; використання потенціалу тренінгових занять для розвитку в офіцерів комунікативних умінь та навичок; застосування методів інтерактивного навчання для забезпечення двоспрямованості комунікування з оптимальним врахуванням життєвого й професійного досвіду офіцерів; регулярна діагностика комунікативної компетентності офіцерів з відповідним вибором методів та форм контролю, а також з урахуванням особливостей подальшої керівної діяльності офіцерів-магістрів та ін.

Список бібліографічних посилань:

1. Успешность коммуникации: постулаты П. Грайса и максимы Дж. Лича. Речевой этикет и вежливость. Языковые средства выражения вежливого отношения к собеседнику. Понятие фатической коммуникации // Лингвистика : сайт. URL: <http://linguistics-konspekt.org/?content=9263> (дата звернення: 22.02.2020).
2. Пашко Л. А., Ларіна Н. Б., Руденко О. М. Комунікативна компетентність керівника : навч.-метод. матеріали / упоряд. Г. І. Бондаренко. Київ : НАДУ, 2013. 76 с.
3. Биби С. А. Обучение ценностям через содержание предмета «Коммуникативные исследования». *Сибирь. Философия. Образование*. 2000. Вып. 4. С. 77–94.

Отримано 26.02.2020

